

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ»

Кайдалова Л.Г., Щокіна Н.Б.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків

Анотація. Інтеграція України у європейське освітнє середовище вимагає якісно нових підходів до підготовки викладачів вищих навчальних закладів. У статті розглядається досвід роботи кафедри педагогіки і психології Національного фармацевтичного університету з підготовки магістрів спеціальності «Педагогіка вищої школи». Доведено, що якість підготовки викладачів зумовлена наявністю системи роботи у підготовці кадрів для вищої школи. Оптимальне поєднання видів навчальної та науково-дослідної роботи зумовлять якість підготовки викладачів.

Ключові слова: викладач вищого навчального закладу, педагогіка вищої школи.

Аннотация. Кайдалова Л.Г., Щокіна Н.Б. Опыт подготовки магистров по специальности «Педагогика высшей школы». Интеграция Украины в европейское образовательное пространство требует новых подходов к подготовке преподавателей высших учебных заведений. В статье рассматривается опыт работы кафедры педагогики и психологии Национального фармацевтического университета по подготовке магистров специальности «Педагогика высшей школы». Доказано, что качество подготовки обусловлено наличием системы работы по подготовке кадров для высшей школы. Оптимальное соединение видов учебной и научно-исследовательской работы обусловят качество подготовки преподавателей.

Ключевые слова. Преподаватель высшего учебного заведения, педагогика высшей школы.

Annotation. Kaidalova L.G., Schokina N.B. Experience of preparation of masters on a trade «Pedagogics of the higher school». The integration of Ukraine into the European educational area requires for the new method of approaching to preparation of the lecturers in the institutes of higher education. The operational experience of the chair of pedagogy and psychology in the national pharmaceutical university for training masters in the profession of «Pedagogy of the higher school» is being examined in the clause. It is proved, that the quality of preparation depends on the presence of the system of work for training the frames for the higher school. The optimal combination of the kinds of educational and research work will stipulate the quality of training the lecturers.

Keywords. The lecturer in the institute of higher education, pedagogy of the higher school

Вступ.

Інтеграція України в Європейський освітній простір і відповідні шляхи щодо модернізації вищої освіти вимагають якісної підготовки викладацьких кадрів для вищої школи. Більшість викладачів вищих навчальних закладів педагогічного профілю не мають фахової психолого-педагогічної освіти, що ускладнює оволодіння педагогічною майстерністю, яка є невід'ємним складником професійної компетентності. Відсутність психолого-педагогічної підготовки утруднює процес побудови педагогічно доцільних взаємовідносин в системі «викладач – студент», що в значній мірі впливає на якість освіти.

Аналіз досліджень і публікацій свідчить про актуальність проблеми психолого-педагогічної підготовки і перепідготовки викладацьких кадрів для вищої школи. У дослідженнях В.А.Сластеніна, М.Г.Руденко, Р.Атаханова, І.І.Довгопола, І.М.Цимбалюка та багатьох інших ставиться питання щодо необхідності подолання протиріччя між сформованим рівнем знань і вмінь викладача та сучасними вимогами до викладацької діяльності у вищій школі [1-5].

Робота виконана за планом НДР Національного фармацевтичного університету.

Формулювання цілей роботи

Метою статті є аналіз досвіду підготовки магістрів зі спеціальності «Педагогіка вищої школи» в Національному фармацевтичному університеті.

Результати досліджень

Модернізація вищої освіти, її адаптація до європейських стандартів у відповідності до принципів Болонської декларації залежать від готовності викладача до інноваційної діяльності, його професійної компетентності рівня педагогічної майстерності, здатності до педагогічної творчості. Склалася ситуація, коли у більшості викладачів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю, високо компетентних у своїй галузі знань, часто виникають проблеми у питаннях методичного та психолого-педагогічного характеру. Ці труднощі зумовлюють пошук шляхів їх подолання. У таких умовах загострюється проблема психолого-педагогічної підготовки викладацьких кадрів, їх професійного становлення. Сьогодні існує декілька варіантів вирішення проблеми: самоосвіта викладачів, здобуття другої вищої педагогічної освіти, післядипломна освіта, курси підвищення кваліфікації викладацьких кадрів тощо. На наш погляд, одним з перспективних шляхів у системі післядипломної освіти є навчання в магістратурі зі спеціальності «Педагогіка вищої школи».

У Національному фармацевтичному університеті на кафедрі педагогіки і психології з 2005 року здійснюється підготовка викладацьких кадрів для вищої школи. Різноманітність контингенту магістрантів свідчить про популярність цієї спеціальності серед педагогів вищих навчальних закладів 1-4 рівня акредитації.

Освітньо-професійна програмою передбачено опанування знань та формування умінь і навичок з таких дисциплін: державне регулювання освітньої діяльності, філософія освіти, інформаційні технології в освіті, культура мовлення, викладання яких здійснюють викладачі кафедр гуманітарного циклу. А згідно

навчального плану зі спеціальності кафедра педагогіки і психології забезпечує викладання дисципліни, що висвітлюють актуальні питання підготовки викладача вищої школи: педагогіка вищої школи, педагогічна майстерність викладача, педагогічні технології, педагогічна психологія, історія освіти, університетська освіта, стандарти вищої освіти і управління якістю, методологія і логіка наукових досліджень. Навчальні програми з навчальних дисциплін структуровано за модульним принципом, де модулі є завершеною частиною навчального матеріалу.

Система підготовки магістрантів охоплює всі види їх діяльності. Провідне місце у цій системі посідає навчальна діяльність магістрантів, яка проводиться як під керівництвом викладача, так і самостійно. Аудиторна робота представлена у вигляді лекційних, семінарських та практичних занять. Щодо лекційного викладання матеріалу у вищій школі ведеться багато дискусій. За умов особистісно орієнтованого навчання використання монологічних лекцій вважаємо недоцільним. Серед різних видів лекцій надаємо перевагу нетрадиційним формам їх проведення. Зміст дисциплін психолого-педагогічної спрямованості дозволяє активно використовувати проблемні, бінарні лекції, лекції-дискусії, які створюють умови для інтерактивного навчання. Проведення таких занять потребує від викладачів ретельної підготовки, високого рівня педагогічної майстерності. Наприклад, проведення бінарних лекцій передбачає високий професіоналізм, організацію проблемного викладу матеріалу в діалозі двох викладачів – представників різних наукових напрямів, течій, шкіл. Необхідні умови – дискусійність, актуальність питань, що розглядаються, емоційність викладання, висока культура спілкування, психологічна готовність аудиторії, безумовно, активне включення студентів в процес мислення. До переваг бінарної лекції відносяться:

- наявність двох джерел інформації, що стимулює магістрантів до співставлення різних поглядів, точок зору, позицій викладачів. Це спонукає магістрантів зробити свідомий вибір, або сформулювати своє розуміння матеріалу;
- актуалізація знань, які магістранти вже одержали, що дозволяє розуміти діалог викладачів та брати в ньому участь;
- виховання культури дискусії, формування вмінь пошуку інформації і прийняття рішень;
- формування теоретичного мислення магістрантів, що стане в майбутньому запорукою постановки і здійснення практичних завдань;
- забезпечення високого рівня пізнавальної активності, яку іноді можна співставити навіть з активністю самих викладачів.

Інтерактивне навчання дозволяє формувати інтерес до педагогічної діяльності, глибоко розуміти актуальні проблеми навчально-виховного процесу у вищій школі й знаходити шляхи їх вирішення.

Формування, відпрацювання вмінь і навичок педагогічної діяльності здійснюється на практичних заняттях, а також під час стажування магістрантів у вищих навчальних закладах міста. Широко використовується мікроробота, тренінги, робота в парах, взаємонавчання, робота з роздатковим матеріалом – анкетами, таблицями, діагностичними тестами, нормативними і законодавчими документами, виконання різноманітних вправ, що дозволяє формувати й відпрацьовувати дидактичні вміння та навички, елементи педагогічної техніки, а саме мовленнєвої техніки, техніки рухів, спілкування, жестикуляції, міміки, психотехніки.

Стажування магістрантів проводиться на базі провідних кафедр вищих навчальних закладів міста Харкова. До роботи залучаються викладачі кафедр, що мають досвід інноваційної, творчої діяльності, мають відповідну методичну і матеріальну базу, є провідними у відповідній галузі науки, техніки і виробництва. Під час стажування магістранти відпрацьовують не тільки вміння та навички педагогічної майстерності, методики викладання, а й перевіряють результати своєї науково-дослідницької діяльності, впроваджуючи їх у навчально-виховний процес.

Значне місце в системі підготовки займає самостійна робота магістрантів. У робочих програмах навчальних дисциплін визначені її змістовий компонент і форми. Методичне забезпечення самостійної роботи представлено фондами бібліотеки університету, методичного кабінету кафедри, розробками та рекомендаціями викладачів, в тому числі на електронних носіях. Самостійна робота готує магістрантів до подальшої самоосвіти завдяки виконанню під час навчання творчих завдань, розробці проектів робочих програм, конспектів різних видів занять, аналізу першоджерел науково-методичної літератури, нормативних і законодавчих документів, а також створює передумови для реалізації сучасної освітньої тенденції – «освіта протягом життя».

Особливу увагу кафедра педагогіки і психології приділяє організації науково-дослідної роботи магістрантів, як передумови їх готовності до подальшої творчої, інноваційної педагогічної діяльності. Орієнтовна тематика магістерських робіт включає актуальні питання педагогіки і психології навчально-виховного процесу у вищій школі: впровадження сучасних освітніх технологій, формування професійної компетентності викладача вищої школи, психолого-педагогічні аспекти педагогіки вищої школи, підвищення ефективності навчальної діяльності студентів тощо. На допомогу магістрантам розроблені методичні рекомендації щодо підготовки, оформлення та захисту магістерської роботи. На всіх етапах виконання магістерської роботи кафедра забезпечує постійні індивідуальні консультації з керівником, допомогу в організації і проведенні дослідження. Магістранти періодично звітують про хід виконання роботи на засіданнях кафедри, проходять обов'язкову процедуру попереднього захисту. Це дозволяє сформувати певний

досвід і психологічну готовність до публічного захисту. Державна атестація здійснюється державною екзаменаційною комісією і проводиться у формі захисту магістерської роботи.

Висновки. Таким чином, підготовка магістрантів зі спеціальності «Педагогіка вищої школи» набуває особливої актуальності за умов реформування вищої освіти й вимог, що висуваються до майбутніх викладачів вищих навчальних закладів.

Перспективою подальших досліджень вбачаємо у вивченні інших проблем підготовки магістрів зі спеціальності «Педагогіка вищої школи»/

Література

1. Атаханов Р. Становление педагогических умений молодых преподавателей высшей школы // Инновации в образовании. – 2004. – №6. – С.52-56.
2. Довгопол И.И. - Профессиональная компетентность педагога: методика комплексного исследования. Методическое пособие.- С., мсп «Ната», 2006. – С. 72.
3. Кайдалова Л.Г. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту //зб.наук.праць за редакцією проф. Єрмакова С.С. - Харків: ХДАДМ (ХХП), 2008. - №1. - С. 60-64.
4. Слостенин В.А., Руденко Н.Г. О современных подходах к подготовке учителя. WWW.informika.ru
5. Цимбалюк І.М. Підвищення професійної кваліфікації: психологія педагогічної праці. - Науково-методичний посібник для підготовки і підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. - Київ: ТОВ «Видавничий дом «Професіонал». 2004. – 150 с.

Надійшла до редакції 28.10.2008р.